Eiropas Parlaments
2019-2024

Ārlietu komiteja

13.3.2023

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par Uzbekistānu
(2022/2195(INI))

Ārlietu komiteja

Referents: Ilhan Kyuchyuk

Atzinuma sagatavotājs iesaistītajā komitejā saskaņā ar Reglamenta 57. pantu:
Roman Haider, Starptautiskās tirdzniecības komiteja

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS 3

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par Uzbekistānu
(2022/2195(INI))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Komisijas un Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos 2019. gada 15. maija kopīgo paziņojumu "ES un Vidusāzija: jaunas iespējas ciešākai partnerībai" (JOIN(2019)0009),

– ņemot vērā Padomes 2019. gada 17. jūnija secinājumus par jauno ES stratēģiju Vidusāzijai,

– ņemot vērā Komisijas un Savienības Augstās pārstāves ārlietās un drošības politikas jautājumos 2018. gada 19. septembra kopīgo paziņojumu "Eiropas un Āzijas savienojamība — ES stratēģijas pamatelementi" (JOIN(2018)0031),

– ņemot vērā Komisijas un Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos 2021. gada 1. decembra kopīgo paziņojumu "Global Gateway" (JOIN(2021)0030),

– ņemot vērā rezultātus, kas gūti ES un Vidusāzijas ārlietu ministru 18. sanāksmē, kura notika 2022. gada 17. novembrī Samarkandā un kurā galvenā uzmanība tika pievērsta kopīgu problēmu risinājumu meklēšanai,

– ņemot vērā Vidusāzijas valstu vadītāju un Eiropadomes priekšsēdētāja kopīgo paziņojumu presei pēc pirmās reģionālās augsta līmeņa sanāksmes, kas notika Astanā 2022. gada 27. oktobrī,

– ņemot vērā Uzbekistānas Republikas prezidenta *Shavkat Mirziyoyev* un Eiropadomes priekšsēdētāja Šarla Mišela 2022. gada 28. oktobra kopīgo paziņojumu presei,

– ņemot vērā Partnerības un sadarbības nolīgumu par partnerības izveidošanu starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Uzbekistānas Republiku, no otras puses[1],

– ņemot vērā ES un Uzbekistānas Partnerības un sadarbības nolīguma apakškomitejas 18. sanāksmi, kas notika 2022. gada 29. martā,

– ņemot vērā ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejas 2022. gada 1. marta noslēguma apsvērumus par Uzbekistānas sesto periodisko ziņojumu,

– ņemot vērā ANO Cilvēktiesību komitejas noslēguma apsvērumus par Uzbekistānas 2020. gada 1. maija piekto periodisko ziņojumu par Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām,

[1] OV L 229, 31.8.1999., 3. lpp.

– ņemot vērā ANO īpašā referenta jautājumos par cilvēktiesību veicināšanu un aizsardzību terorisma apkarošanā pēc oficiālas vizītes Uzbekistānā no 2021. gada 29. novembra līdz 7. decembrim ziņojumu, kas publicēts 2022. gada 25. februārī,

– ņemot vērā Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību novērošanas misijas biroja galīgo ziņojumu par 2021. gada 24. oktobra prezidenta vēlēšanām, kas publicēts 2022. gada 22. aprīlī,

– ņemot vērā Parlamenta 2019. gada 26. marta ieteikumu Padomei, Komisijai un Komisijas priekšsēdētāja vietniecei/ Savienības Augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos (PV/AP) attiecībā uz sarunām par ES un Uzbekistānas visaptverošo nolīgumu[2],

– ņemot vērā tā iepriekšējās rezolūcijas par Uzbekistānu,

– ņemot vērā Reglamenta 54. pantu,

– ņemot vērā Starptautiskās tirdzniecības komitejas atzinumu,

– ņemot vērā Ārlietu komitejas ziņojumu (A9-0000/2023),

A. tā kā Uzbekistānai ir būtiska nozīme Vidusāzijā, kas ir ES stratēģiski svarīgs reģions attiecībā uz drošību, savienojamību, enerģijas dažādošanu, konfliktu risināšanu un daudzpusējās noteikumos balstītas starptautiskās kārtības aizsardzību;

B. tā kā sarunas par Eiropas Savienības un Uzbekistānas Padziļinātas partnerības un sadarbības nolīgumu (*EPCA*), kas modernizē spēkā esošo 1999. gadā parakstīto partnerības un sadarbības nolīgumu, tika oficiāli sāktas 2018. gada 23. novembrī un tika sekmīgi pabeigtas 2022. gada 6. jūlijā; tā kā *EPCA* būs vajadzīga Parlamenta piekrišana, lai tas stātos spēkā,

C. tā kā ES ir piešķīrusi 76 miljonus EUR pirmajiem četriem gadiem (2021.–2024. gadam) no tās septiņu gadu indikatīvās programmas 2021.–2027. gadam Uzbekistānai, papildus paredzot 7 miljonus EUR cilvēktiesību un pilsoniskās sabiedrības organizāciju atbalstam;

D. tā kā 2022. gada 1. jūlijā Karakalpakstānas Republikā sākās protesti pēc tam, kad tika publicēti ierosinātie Uzbekistānas konstitūcijas grozījumi, ar kuriem tiktu atcelts tās kā suverēnas republikas statuss Uzbekistānā un tās tiesības atdalīties; tā kā varas iestāžu represijās tika nogalināts vismaz 21 cilvēks; tā kā 2023. gada 13. janvārī 22 cilvēkiem tika piespriests sods par līdzdalību nemieros un *Dauletmurat Tajimuratov*, juristam, kas apsūdzēts nemieru vadīšanā, tika piespriests 16 gadu cietumsods; tā kā 2023. gada 7. februārī sākās tiesas process pret vēl 39 cilvēkiem, kas apsūdzēti par piedalīšanos protestos;

E. tā kā Uzbekistāna organizācijas "Freedom House" 2022. gada ziņojumā "Brīvība pasaulē" un "Brīvība tīmeklī" saņēma reitingu "nav brīva" un ir ierindota 133. vietā no 180 valstīm organizācijas "Reportieri bez robežām" 2022. gada pasaules preses brīvības

[2] OV C 108, 26.3.2021., 126. lpp.

indeksā, kas ir uzlabojums salīdzinājumā ar 157. pozīciju 2021. gadā, lai gan valsts kopējais rādītājs ir samazinājies;

F. tā kā Parlamenta Ārlietu komiteja 2022. gada 23. un 24. februārī apmeklēja Uzbekistānu; tā kā Parlamenta delegācija ES un Kazahstānas, ES un Kirgizstānas, ES un Uzbekistānas, kā arī ES un Tadžikistānas parlamentārās sadarbības komitejās, kā arī attiecībām ar Turkmenistānu un Mongoliju ir regulāri apmeklējusi Uzbekistānu,

ES un Uzbekistānas attiecības

1. atzinīgi vērtē to, ka ir pabeigtas sarunas par ES un Uzbekistānas *EPCA*nolīgumu, kas rada jaunu, modernu un vērienīgu satvaru divpusējo attiecību padziļināšanai; atkārtoti norāda, ka nolīgumā liels uzsvars likts uz kopīgām vērtībām, demokrātiju un tiesiskumu, cilvēktiesībām un pamatbrīvībām, kā arī ilgtspējīgu attīstību; norāda, ka tas arī veido pamatu ciešākai sadarbībai ārpolitikas un drošības politikas jomā, tostarp tādos jautājumos kā reģionālā stabilitāte, starptautiskā sadarbība un konfliktu novēršana;

2. norāda uz vērienīgajām reformām, kas plānotas saskaņā ar Jaunās Uzbekistānas attīstības stratēģiju 2022.–2026. gadam, kuras mērķis ir valstī panākt patiesas pārmaiņas sociālekonomiskajā attīstībā, efektīvā pārvaldē un cilvēktiesību ievērošanā; uzsver, ka konstitucionālā reforma ir iespēja stiprināt tiesiskumu un nodrošināt reformām stabilu juridisko pamatu; aicina Uzbekistānas iestādes turpināt šo procesu, apspriežoties ar iedzīvotājiem un ieinteresētajām personām, tostarp Eiropas Padomes Venēcijas komisiju, pamatojoties uz starptautiskajām normām un paraugpraksi;

Reģionālā sadarbība, starptautiskās attiecības un globālie izaicinājumi

3. norāda, ka Uzbekistānai ir unikāla pozīcija kā reģionālās sadarbības virzītājspēkam, kas palīdzētu Vidusāzijai kļūt par noturīgāku, pārtikušāku un ciešāk savstarpēji saistītu ekonomisko un politisko telpu; mudina ES pastiprināt politisko sadarbību ar Vidusāziju saskaņā ar tās ģeostratēģisko nozīmi; uzsver savstarpēji izdevīgas sadarbības lielo potenciālu ilgtspējīgas savienojamības jomā, jo īpaši saistībā ar "Global Gateway" iniciatīvas, enerģētikas un drošības jomā;

4. atzīst, ka Krievijas agresīvais karš pret Ukrainu un tā sekas rada gan problēmas, gan iespējas Uzbekistānai un citām Vidusāzijas valstīm, kuras tradicionāli ir uzturējušas ciešas attiecības ar Krieviju; norāda, ka Uzbekistāna atturējās balsojumos par Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas rezolūcijām par Ukrainu, jo īpaši par 2022. gada 2. marta, 2022. gada 24. marta un 2023. gada 23. februāra rezolūcijām, kurās tika pieprasīta Krievijas ofensīvas izbeigšana un tūlītēja spēku izvešana no Ukrainas; norāda, ka Uzbekistāna 2022. gada 7. aprīlī iebilda pret Krievijas izraidīšanu no ANO Cilvēktiesību padomes; norāda uz Uzbekistānas politiskās vadības apņemšanos neatļaut Krievijai noteikto sankciju apiešanu;

5. atzīmē Uzbekistānas ilgstošās un ciešās attiecības ar Afganistānu, kas ir turpinājušās pēc Talibāna īstenotās pārņemšanas; atzinīgi vērtē tās centienus mazināt smago humanitāro krīzi valstī, sniedzot humāno palīdzību un elektroenerģiju; aicina Uzbekistānu izmantot kontaktus ar Talibānu, lai aicinātu ievērot visu afgāņu, jo īpaši sieviešu, meiteņu un minoritāšu, cilvēktiesības un pamatbrīvības, kas ir būtiski nosacījumi lielākai starptautiskai sadarbībai ar Afganistānu; atkārtoti pauž stingru nosodījumu par talibu

lēmumiem aizliegt sievietēm un meitenēm iegūt vidējo un augstāko izglītību un aizliegt sieviešu nodarbinātību nevalstiskās organizācijās;

6. atzinīgi vērtē Uzbekistānas un Kirgizstānas 2023. gada 27. janvāra vienošanos par robežas noteikšanu starp abām valstīm, kas atrisina abu pušu neatrisinātos jautājumus un pabeidz trīs desmitgades ilgušo procesu;

Cilvēktiesības un pamatbrīvības, tiesiskums un pilsoniskā sabiedrība

7. pauž nožēlu par cilvēku bojāeju protestu laikā Karakalpakstānas Republikā 2022. gada 1. un 2. jūlijā; aicina iestādes izmeklēt drošības dienestu darbības, kas izraisīja protestētāju nāvi un ievainojumus, un aicina iestādes saukt vainīgos pie atbildības; prasa ar protestiem saistītajās lietās nodrošināt tiesu procesa neatkarību un pārredzamību; atzinīgi vērtē Uzbekistānas iestāžu apņemšanos saglabāt Karakalpakstānā pašreizējo konstitucionālo statusu;

8. uzsver, ka pilsoniskajai sabiedrībai var būt svarīga loma efektīvu un iekļaujošu reformu un labas pārvaldības atbalstīšanā; pauž nožēlu par šķēršļiem NVO reģistrācijai un par uzliktajiem pienākumiem NVO, kas saņem ārvalstu finansējumu, saskaņā ar Noteikumiem par nevalstisko nekomerciālo organizāciju un publisko iestāžu koordināciju starptautisko dotāciju projektu īstenošanā, kuri apstiprināti ar Uzbekistānas Ministru kabineta 2022. gada 13. jūnija Dekrētu Nr. 328, kas sašaurina pilsoniskās sabiedrības darbības iespējas un kavē biedrošanās brīvības īstenošanu;

9. uzsver nepieciešamību nodrošināt žurnālistu, neatkarīgo blogeru un cilvēktiesību aizstāvju tiesību ievērošanu un viņu aizsardzību pret vajāšanu, spiedienu un draudiem, kā arī izmeklēt jebkādus pret viņiem vērstus uzbrukumus;

10. norāda, ka, neraugoties uz vairāku tiesību aktu pieņemšanu, tostarp 2019. gada Likumu par sieviešu aizsardzību pret aizskarošu izturēšanos un vardarbību, joprojām ir plaši izplatīta ar dzimumu saistīta vardarbība pret sievietēm; pauž nožēlu par to, ka Uzbekistānas tiesību aktos vardarbība ģimenē nav definēta vai nav par to noteikta konkrēta krimināltbildība; aicina iestādes veikt pasākumus, lai Uzbekistāna atbilstu tās saistībām saskaņā ar Konvenciju par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu, kā norādīts ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejas noslēguma apsvērumos par Uzbekistānas sesto periodisko ziņojumu; aicina Uzbekistānas iestādes sadarboties ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām un starptautiskajiem partneriem, lai risinātu šos jautājumus;

°

° °

11. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei, Komisijai, Komisijas priekšsēdētājas vietniekam / Savienības Augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos un Uzbekistānas Republikas prezidentam, valdībai un parlamentam.